Ч. 28. Pocztowa należytość opłacone ryczałtem. Львів, неділя 8. липня 1928. Рік XXX.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ҐАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., четвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно.

Зміна адреси 50 сотиків.

Поодиноке число кошту 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Подумайте, женці!

З кождим роком чимраз більша біда на нашім селі. Український селянин хлібороб звичайно не має на чім господарити. Аж 80 на кожних 100 наших господарств це господарства, що не вистарчають на прожиття селянської родини. Перелюднення нашого села величезне. Сильна колись еміґрація тепер майже зовсім пропала. Протиукраїнська земельна політика уряду, повоєнна відбудова наших господарств, переведена власними силами українського села, повоєнна господарська кріза в Польщі з усіма її протиселянськими і протиукраїнськими наслідками не тільки що не поширили нашого посідання землі, але ще й відібрали українському селови цілий оборотовий капітал і пхнули його в кіхті убийчої товарової, передусім готівкової лихви.

Є ще в нас земля — в руках дідичів. Дідичі мають на чім господарювати, але загальне господарське каліцтво в Польщі і їх підтяло, деколи навіть так сильно, що вони радо продавали багато своєї землі, щоби ратувати решту майна. Дідичі — майже все поляки і тому держава спомагає їх великими кредитами, не стягає з них маєткового податку, не витискає з них цілої лісової данини, крізь пальці дивиться на їх рабункову господарку в лісах. Не всім і це вже може помогти. Тому і в дідичівських пнях багато порохна.

Збідніле українське селянство не може набути готової на продаж дідичівської землі. Не допускають його до цеї землі державні земельні уряди і відмова кредитів державними банками. З цеї причини упадає не один двір і ще слабше від нього українське село. Починається „смертельна справа", одна й друга сила, село і двір, борються проти загибелі. Українське село не має виглядів, що держава поможе йому кредитами, хочби так, як спомагає двори. Також український гріш з Америки, на превеликий жаль, не пливе живим руслом до сіл старого краю на викуп панської землі. Ратується наше село своєю кооперацією і засобами здобутими цією кооперацією для кращої господарки. Ідуть нашому селови на зустріч змагання „Сільського Господаря", головного орґанізатора та проповідника кращої, видатнішої хліборобської господарки. Все те дає вигляди на кращу долю українського села, але ще не зараз. Тимчасом хитріші і поворотніші двори шукають собі поратунку — і навіть находять його — якраз в теперішній, чимраз більшій біді українських селян. Оця біда жене й наші села по заробіток на панські лани. Дідичі завсігди дбали, щоби їх робітник був дешевий, але в теперішнім своїм положенні вони ще більше дбають, щоби всі господарські втрати й недостачі заплатив їм — оцей нещасний примусовий робітник, український селянин. Сегорічна прикра зима і припізнена весна принесли цілому хліборобству на наших землях величезні свіжі втрати. Ось чому тепер у багатьох „наших" дворах впала заробітня плата до 1 зол. і навіть 60 грошів за днину праці без харчів! Ось чому тепер за пасовиско або фіру хворосту двір може зобовязати наших селян — „господарів" до наємної праці на умовах не гідних людини! Наш селянин мусить іти до двора на зарібок, — двір хоче відбитися тим собачим „мусом" села!

За дві три неділі прийдуть жнива. Двори певні, що особливо в цім році збідніле українське село буде радо й мовчки жати панське збіже за 12-ий, 13-ий чи навіть 14-ий сніп. Дідичі мусіли в цім році переоратибогато озимини і засадити буряків та взагалі окіпних більше, ніж звичайно. Робучих рук для пильної, невідкладної обробітки окіпних цего року треба буде дідичам більше, ніж колинебудь. Покищо дідичі і цим не журяться, бо вони певні, що крайня біда вижене цілі наші села за всяку ціну на панські ниви.

Чи так мусить бути? Чи справді визиск горя, що розсілося серед нашого села, має бути найвидатнішим двигуном рівноваги в дідичівських господарствах? Чи справді всюди мусить наше село запрягтися в ці півшорки?

Найвища пора, щоби наше селянство і наші відповідальні повітові чинники глибоко та розумно подумали над цею важною, хоч і не легкою справою!

Змінився уряд, а все по старому!

(Лист з Варшави).

Варшава, 1. липня 1928.

Про те, що в польському уряді марш. Пілсудського мають прийти зміни, говорили люди безперервно, майже від першого дня, коли цей уряд повстав. Склалися на це ріжні причини. Передусім уряд маршалка Пілсудского мав усе ґейби „тимчасовий" характер, бо складався здебільша з людей випадкових, які самі мабуть не сподівалися, що будуть міністрами, та ставши ними — нікого не задовольняли. Отже з уряду марш. Пілсудского не були задоволені ані „праві" ані „ліві", деякі міністри кололи собою очі (й по нині колять!) самих „пілсудчиків" (як напр. міністр Мейштович), а було теж загально відоме, що й поміж самими міністрами не було надзвичайної „гармонії" (нпр. поміж віцепремієром Бартлем та міністром освіти Добруцьким). Отже причин для зміни було чимало. Зрештою, про зміну завжди говориться там, де не все в порядку А що нема мабуть такої ділянки польського державного життя, у якій було би все гаразд, то не дивниця, що й не було буквально ні одного міністерства, якого не згадувано би у розмовах про недалекі зміни в уряді. І коли в останньому тижні ця частинна зміна справді прийшла, то нічого тут дивного. Дивні лише обставини, які їй товаришили, безпосередні її причини та все те, що з приводу тієї зміни пишеться і говориться.

В понеділок 25 червня ц. р. відбулася у Варшаві на Замку під головуванням президента Польщі Мосціцкого так звана „кабінетова рада" з участю маршалка Пілсудского і всіх міністрів. Зараз після тої ради грянула вістка, що має прийти зміна уряду. Офіціяльно не тільки нічого про це не повідомлено й не уділювано ніяких інформацій на запити представників преси, але, навпаки, сповіщено лише, що на Замку радили виключно про „буджетові справи", — та й годі. Тимчасом два дні пізніше, у середу в полудне, була вже підписана димісія уряду маршалка Пілсудского та призначення нового уряду на чолі з проф. Бартлем (дотеперішнім віцепремієром марш. Пілсудского), з марш. Пілсудским яко військовим міністром та іншими міністрами освіти й шляхів. І щойно тоді публика мало-помало довідалася про всі подробиці тої таємничої понеділкової кабінетової ради.

Отже ця рада, як виявляється, трівала всього-на-всього три четверти години й була майже в цілости виповнена промовою маршалка Пілсудского. А промова ця займалася **критикою** (осудом) діяльности (та поодиноких виступів) самих міністрів, сойму та критикою цілого сучасного становища, серед якого, мовляв, маршалок Пілсудский не хоче надалі давати свою фірму, як відповідальний за все голова ради міністрів. Промова маршалка була така різка, що в половині короткого засідання прийшлося зробити перерив, бо деякі міністри зараз таки хотіли скласти свої уповноваження. Інша річ, що ніхто тоді ще не знав, як марш. Пілсудский гадає остаточно полагодити цю історію. І її полагодження було несподіванкою для самих міністрів: бо напр. в середу, коли президент Польщі підписав уже димісію старого та призначення нового уряду, то міністер шляхів Ромоцький офіціяльно брав участь на одному залізничому святі, не знаючи навіть, що в міжчасі він уже перестав бути міністром!

Якіж оті причини, що спонукали марш. Пілсудского податися до димісії? Докладно читаємо про них щойно сьогодні, у довжезній заяві, яку Пілсудский оголосив у кількох польських ґазетах. Короткий зміст тої довгої мови такий, що Пілсудский, мовляв, має уже досить надоїдливости з боку своїх міністрів і всіх приятелів, які вічно закидують його всілякими дрібними державними й недержавними справами. Дальше, мовляв, він має досить примусової згідливої співпраці з соймом, якого так ненавидить, що „колиб не боровся з собою, то нічого іншого не робив би, як тільки безперервно бив би й копав панів послів". А всьому, буцім то, є винувата конституція, яка страшенне обмежує свободу рухів президента республики, а весь тягар праці скидає на голову уряду; винувата теж усьому (каже маршалок) метода праці послів і посольські свободи. Отже вправді маршалок почуває себе здоровим і здібним до дальшої найтяжчої праці, але він уже не може й не хоче дальше псувати собі крови кабінетовими й соймовими справами, заповідає готовість вернути „у кожній важній крізі" (переломі) назад до керми урядом, та покищо відходить, зберігаючи за собою лише армію й справи міжнародньої політики.

Який буде відгук тої заяви маршалка Пілсудского, у якій аж кишить від найстрашніших лайок на сойм і послів (назвав їх лайдаками і свиньми), хоч маршалок Пілсудский все є міністром, конституційно відповідальним перед соймом! — цього ще не знаємо. Шум безумовно буде чималий. Та це нам байдуже. Досить ствердити, що видно маршалок зовсім не є вдоволений наслідками перевороту, який сам зробив більше двох років тому і отримав тоді повну змогу так реформувати державу, як йому подобалося. З преобширної заяви маршалка годі теж второпати, яку саме конституцію він хотів би мати, як на його думку повинен виглядати сойм, та взагалі — чого маршалок собі бажає! Але все це, як кажемо, не наш клопіт. Тому залишаємо на боці всякі уваги про можливе далекосягле значіння для Польщі (її державного устрою й боротьби внутрішніх політичних течій), яке може мати однаково така небуденна заява фактичного єдиновладця, як також його рішення усунутися (бодай на якийсь час!) на бік. Нам цікаво лише, які от **тепер** зайшли зміни, як наслідок невдоволення всесильного маршалка, **і який на найблищу будуччину** ці зміни в уряді матимуть вплив на політику цілого уряду **відносно нас українців.**

Отже тут треба згори зазначити, що ніяких змін у національній політиці уряду сподіватися не треба. Як ми вже згадували, по правді до „нового" уряду ввійшли лише дві нові особи (і то, на диво, не відійшли ті міністри, яких прикріще мав зачіпити марш. Пілсудский на останній раді). Бо новий голова ради міністрав, п. Бартель, від часу травневого перевороту був уже тричи премєром (головою ради міністрів) і весь час мав в уряді важкий голос. Та він цікавиться виключно господарськими справами й для інших, видно, не має часу чи зрозуміння. Новий міністр шляхів — це фаховець, інжинір, і його міністерська праця нас безпосередно не торкається. Зате суто політичною є зміна на посаді міністра **освіти.** Та й туди прийшла людина, яка і досіль мала величезний вплив на всю національну політику, отже й політику шкільну. Новим міністром освіти став директор політичного департаменту з міністерства внутрішніх справ, д-р Світальський. У тому департаменті заведено окремий відділ „для національних справ", і на ділі міністерство освіти йшло лише по лінії політики „національного відділу" політичного департаменту міністерства внутрішніх справ. Колиб директор того департаменту хотів бачити шкільну політику відносно українців іншою, ніж вона була, то був би напевно нагнув до своїх поглядів, тим паче, що особисто він належить до довірених осіб марш. Пілсудского. Додати до того, що саме нинішній міністер освіти був тією людиною, яка переводила останні **вибори,** а маємо ясний образ: **останні зміни у польському уряді не йшли під гаслом зміни внутрішньої політики і тому ніякого впливу на зміну цієї політики мати не будуть.** Усе по старому. **(ік.)**

В Польщі буде, як бувало.

Промова д-ра СТЕПАНА БАРАНА, виголошена в польськім соймі в дискусії над бюджетом міністерства внутрішних справ дня 5. червня 1928 р.

Переходжу тепер до *самоврядування*. Є воно віддане в цілости і неподільно під нагляд і владу державної політичної адміністрації, котра у Східній Галичині це самоврядування все нищила і нищить.

На великому просторі від Сяну по Збруч розвязано громадські ради і місцеву владу віддано в руки *наказних громадських комісарів*, людей часто зненавиджених, прибувших нераз зі світа, найчастіше поляків, що зовсім не дбають за добро і інтерес громади, тільки за власний і тільки за те, щоби приподобатися поліції і старостві. Ця *безконтрольна і рабункова господарка* громадським добром тревала до року 1927 і зруйнувала цілковито сотки, а може і тисячі громад. Аж в 1927 р. розписано *вибори до громадських рад*, міських і сільських, у Східній Галичині. Український нарід в Галичині, що від ряду літ терпів під обухом комісарщини, взяв масово зорґанізовану участь у виборах до рад громадських.

Однак комісарі і звязані з ними громадські верховоди не хотіли випустити добровільно влади зі своїх рук, знаходячи дуже часто допомогу в польських народових організаціях. При громадських виборах ділялися *величезні надужиття* при укладанні виборчих лист, при поділі виборців на виборчі кола, на конець при голосованню і обчисленню голосів, а допускалися тих надужить, все безкарно, самі наказні громадські комісарі в тій цілі, щоби винвернути волю більшости виборців і вислід самих виборів, а в додатку, щоби мати підставу до евентуального внесення виборчого протесту.

Опротестовано вибори громадські майже у всіх громадах. Покривджені українські виборці вносили також виборчі протести, виказуючи фактами і свідками фальшування волі виборців громадськими комісарами чи там накиненою виборчою комісією. Вносили протести також самі комісарі з причини надужить, яких самі допустилися, а це в тій цілі, щоби довше удержуватися при владі. Дехто думав, що державна політична влада скоро і справедливо полагодить протести і введе в життя громадське самоврядування. Однак так не було. Староства при переведенню доходжень в справі виборчих протестів дуже часто поступали і поступають *сторонничо*, не переслухують свідків, наведених в протесті, лишень деяких і *впливають нераз на їх зізнання*. З правила узгляднювали протести, внесені *польською меншістю*, хотяйби в даному випадку не було законної причини до уневажнення виборів. У більшости випадків з українськими протестами було інакше. В багатьох громадах відбулися *вибори по раз другий*, але і ці опротестовано. В громадах, в котрих затверджено вибори, громадська рада часто *не може уконституоватися*, бо меншість, нераз незначна, недопускає до уконституовання виборів. В цей спосіб у багатьох громадах Східної Галичини правлять *досі комісарі і дальше руйнують громади*.

Навіть воєвідське місто Тернопіль не має досі вибраної ради міської і маґістрату, бо вибрану в липні 1927 р. на основі компромісу трьох народностей міську раду уряд воєвідський без ніякої фактичної потреби і без правної підстави розвязав перед її уконституованням на жадання маленького гуртка людей і тепер урядує там як урядовий комісар підполковник Новаковський у військовому мундурі і при шаблі, фаховий офіцир, котрий в своїм життю не мав нічого спільного зі самоврядуванням і на ньому не розуміється.

Усунено цілковито *самоврядування повітове*. Вибраних повітових рад у Східній Галичині нема ніде. На чолі повітового самоврядування стоїть тепер *староста* з місячною платнею 300 зол. або вищою, з правом уживання повозу або авта, котрі повіт мусить купити, а котрим їздять хиба жінка старости або його родина і знакомі, бо він сам не має часу. Є вправді іменована державою влада повітова рада, але вона в цілости залежна від старости. Давніше було бодай трохи лішпе, коли на чолі повітової ради стояв якийсь впливовий утитулований обшарник як маршалок повіту. Робив він службу почесно і безплатно, не обтяжав повітового буджету і будував принайменше так зв. маршалківські дороги до своїх фільварків. Це віддання управи повітового самоврядування в руки старости є *суперечне з постановами громадського закона і закона про повітову репрезентацію*, але хтоби сушив собі голову постановами якихсь законів, вистарчить інтерес теперішнього уряду!

Цілковито усунено з поверхні життя *краєве самоврядування*, що істнувало досі в Галичині під назвою тимчасового виділу самоправного. Члени його на основі декрету президента держави з 16. січня 1928 р. були змушені зложити свої уряди і опустити бюра, а їх місце заняли воєводи у Львові, Станиславові і Тернополі, або іменовані ними заступники. Того самого дня попращав урядовців тимчасового виділу самоуправного презес цього виділу бувший сенатор д-р Кедзьор, чоловік дуже заслужений в ділянці піднесення культури краєвої в Галичині. Він виголосив промову, в котрій підчеркнув варшавські методи боротьби з виробленими і випробованими формами життя самоврядного в Галичині. Варшава і її урядовці, говорив він, *привикли до указів*. За царських часів ці укази примінювано до них, тепер вони дуже обильно наділюють ними ці краї, передовсім Галичину, котрі знайшлися під її панованням. Всі члени тимчасового виділу самоуправного, а були між ними самі поляки з ріжних політичних таборів, а тільки оден українець, вислали дня 3. лютого 1928 збірний протест на руки тодішнього маршалка сойму п. Ратая, звернений проти розпорядку президента держави з дня 16. січня 1928. Виказано у цьому протесті *нарушення постанов закона і конституції* повищим декретом, бо після арт. 2. закона про повновласти президента справи самоврядування, а тим самим і тимчасового виділу самоуправного в Галичині були виняті спід повновластей. Теперішний уряд навмисно *не вводить в життя закона про воєвідське самоврядування* з дня 26. вересня 1922 р., що передбачує з дн. 26. вересня 1924 р. введення в життя окремого самоврядування воєвідського у воєвідствах львівському, станиславівському і тернопільському.

Знищення самоврядування переводиться послідовно *тільки в Галичині*. В Познанщині і на Шлеську самоврядування не нарушено. Знищення самоврядування переведено в Галичині виключно з мотивів національної екстермінаційної політики. Цим знищенням самоврядування знищено в Галичині у значній мірі економічний і культурний доробок цілих десятиліть і цілих поколінь. Тими, котрі руйнували в Галичині економічний і культурний доробок самоврядування, є передовсім теперішний уряд і його представник у цій ділянці, міністер Складковський.

(Конець буде.)

Рільні страйки поширюються.

СИТУАЦІЯ В БРІДЩИНІ.

Невиносимі умовини, які панують у нас по селах, дійсно виводять вже з терпцю і рівновати наших сільських зарібників. Рільні страйки, які є одиноким засобом боротьби селян проти визиску дідичів, починають вибухати у нас чимраз частійше і з чимраз більшою силою. Перед кількома днями вибух такий страйк в селі Берлин і Руда в Брідщині на плянтаціях хмелю в маєтках дідича Шміда, а тепер спілки лісової Броди, де головним директором є поляк Рудорь. Страйк повстав, як звичайно, через лиху платню робітників, що виносить для дівчат 80 сот., а для чоловіків 1 зол. за цілоденну працю від 6-ої год. рано до 7-ої год. вечером з півгодинною перервою на обід. Той сам двір бере за пасовисько від селян в своїх лісах від одної штуки худоби по 60 зол., за фіру дрібного ріща 15 зол., а за фірманку зарабляє селянин за цілий день 5 зол. Перші застрайкували рільні робітники в Руді, яка є старою польською кольонією.

Довідавшися про страйк, виїхав до села Берлина посол Вислоцький, який скликав там віче. Велике непорозуміння і кириню підчас страйку викликала тут польська партія соціялістична, що вислала на українське віче свойого делеґата, який з гуртком місцевих поляків розбивав українське віче і ріжними обіцянками повтягав богато селян в члени партії ППС, забираючи від них по 3 зол. вписового і по 1 зол. місячної вкладки. Забравши гроші, цей панок поїхав до двора, там добре забавлявся, ночував і вкінці не зробивши нічого, відїхав. Ходять слухи, що він по порозумінні з дідичем приїхав навмисне зробити кириню між українцями, які заражені тут сельробівською аґітацією, волять слухати польского панка, чим йти солідарно проти свойого ворога.

Аж по кількох днях ситуація змінилася, бо селяне зрозуміли польську кириню і приїхали ще раз до посла Вислоцького з просьбою занятися їх справою, бо по делеґаті ППС, який зробив добрий інтерес зі селянами і з двором, загинув слід. Посол Вислоцький негайно виїхав на села, де занявся страйком і боротьбою селян за кращі умовини праці.

Голод.

СТРАШНЕ ПОЛОЖЕННЯ СЕЛЯН В МОСТИЩИНІ.

З Мостищини пишуть: Населення нашого повіту особливо полудневі села, загрожені голодом. Голодують люди в громадах: Хлиплі, Острожець, Судковичі, Вишенка, Підліски, Чижевичі, Санники, Мистичі, Радиничі, Волчищовичі й інші. В Хлиплях і Острі́жці є хати, де люди по дватри дні не палять. В Острі́жці в 40 домах голодують навіть малі діти, а в трьох домах є випадки спухнення від голоду.

Зима була дошкульна, довга, весна пізна й зимна, місяць червень слітний. З пшениці й жита остала тільки одна трета. Від зливних і довгих дощів червоніє ярина, ячмінь і овес. Бульба, посаджена пізно в мокру землю, заросла бурянами і хоптою, що й не видно її. Якщо її не вспіємо обробити, то ще гірший час тут нас чекає в 1929 р., бо одинокою поживою тутешнього населення є бараболя. Збіжа дороге. Селяни не мають за що купити навіть кукурудзи. Кооперативи, які в 1925 р. в рятуванні селянства від голодової смерти вели перед, втратили своє домінуюче значіння, а люди, що в них працюють, не дуже то чулі на чуже горе й нужду...

До звичайних жнив у тих сторонах ще доволі далеко. Вони зачнуться аж з початком серпня. Заробітків нема ніяких. Позички також ніде не дістане наш мужик. Його огортає розпука. Багато людей ходить з блідими лицями, запалими очима, синіми устами, а малі діти лягають спати без вечері... Аж дивно, що ніхто тим не цікавиться, що ніхто не спішить їм з поміччю.

Поліція стріляє людей.

ЖЕРТВИ ЖИДІВСЬКОЇ ЧЕРНИ.

В місточку Нараєві пов. Бережани вкрали в одного жида ліхтар і плащ. Справою занявся постерунковий Ян Чорек і арештував дня 23. червня ц. р. парубка Михайла Чорного. Однак Чорний утік. Тоді поліціянт загрозив, що як зловить Чорного, то мусить його убити. Дня 24. червня жиди помогли Чорекови зловити знову Чорного і коли поліціянт держав його за барки, товпа жидів почала його масакрувати і домагалась, щоби поліціянт його застрілив. Вправді до товпи підійшов вітчим арештованого, Іван Макар і заявив постерунковому, що його пасерб сам піде на поліцію, нехай тільки не позволить знущатися над ним жидам. Однак постерунковий Ян Чорек вхопив Михайла Чорного за блюзу, підніс поли блюзи до гори і вистрілив в Чорного, поціливши його в саме серце. Впали слова жидів: „еще раз пане Чорек!" одначе постерунковий більше не стріляв.

Після цеї події обурене населення вибило жидам кільканайцять шиб, а польська влада носилася з думкою спровадити військо. Арештовано наочних свідків убийства і придержано їх в громадському арешті через дві доби. Населення обурене тим, що постерунковий Ян Чорек робить спокійно далі службу а арештовано і спроваджено до тюрми в Бережанах вітчима убитого Івана Макара, Михайла Солонинку і Олексу Окопного. Арештовано їх на донесення Яна Чорека, котрий будучи на волі, старається приготовити і уложити фактичний стан події так, немов би пок. Чорний кинувся на нього з баґнетом і він у власній обороні ужив зброї.

Справоздавчі віча.

ЛЬВІВ.

Заходом Народньої Орґанізації Українців м. Львова відбулося дня 27. червня в салі Сокола у Львові віче в шкільних справах. Наради отворив пос. Паліїв, після чого пос. *Хруцький* представив сумний стан нашого шкільництва під Польщею і подав засоби, як боротися за українську школу. З черги промовляли: пос. *Великанович*, сен. *Галущинський* і пос. *Рудницька*. Деякі учасники віча виступали з ріжними запитами, на які відповів пос. Целевич, заявляючи, що Український Клюб станув до боротьби за права українського шкільництва і рахує на підмогу всего українського загалу. Підчас кінцевої промови пос. Паліїва надкомісар поліції Бехметюк розвязав віче.

ЯРОСЛАВЩИНА.

Дня 24. червня ц. р. відбулося віче в Добрій. Посол *Тершаковець* здав звіт з діяльности Українського Парляментарного Клюбу і представив потребу політичної орґанізації західних окраїн українських земель. На вічу було 6 дооколичних священиків і дуже богато селян з дооколичних сіл, які зібралися в Добрій в день празнику. Про положення українського народу під Польщею говорив посол *Максимович*. Присутні поставили ряд запитів і інтерпеляцій до послів, вкінці ухвалили повне признання і довіря до Українського Парляментарного Клюбу і до партії УНДО.

Того самого дня о год. 7-ій вечером відбулись кооперативні збори в *Диброві* коло Сіняви. На зборах явилися посли *Тершаковець і Максимович* і виголосили реферати про потребу кооперації, а потім на жадання присутніх здали звіт з діяльности Українського Парляментарного Клюбу.

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 24. червня ц. р. відбулося віче в *Білківцях*. Звіт з діяльности Українського Парляментарного Клюбу здав сенатор *М. Кузьмин*, а орґанізаційний реферат виголосив адвокат д-р Іван *Макух* зі Зборова. На жаль буря і зливний дощ перешкодили більшій участи громадян. По вислуханню рефератів присутні одноголосно висказали своє признання і повне довіря для Українського Парляментарного Клюбу і партії УНДО.

ЗАБОЛОТІВЩИНА.

Дня 24. червня ц. р. відбулося віче в *Тулукові*. Реферував посол Сергій Хруцький. Привитавши присутніх від українців з Волині і Холмщини, представив траґічне положення Волині і Холмщини, де конфіскуються церкви і церковні добра в користь Польщі та візвав присутніх дорожити церквою як останнім заборолом українського націоналізму. Відтак зложив звіт з діяльности Українського Соймового Клюбу, підчеркуючи заразом потребу одноцілого українського представництва. Навіть присутні сельроби і радикали не важилися заколотити поважного настрою віча. Після звіту ставили присутні питання на тему спільної акції на парляментарній арені обох клюбів, так УНДО як і радикалів. Принято одного-

„Гамерикан".

(Правдиве).

Як приїхав Іван Котигріш з Америки до своєї родини у відвідини, то в селі про ніщо інше не говорили тільки про нього.

— Алеж то з нього пан, пан! Якби го хто не знав, то би си мислив, що грабський син....

— Але там одіня розмаїтого і білизни... І сяке і таке... А черевиків то з пять пар... І дві жовті і червоні і білі, то знов чорні лякові, що вилискуються як люстро. Гетьби зачесався до них... Ані в жадного ксендза, та де, де!

— Перстенів в нього на руках як обручів...

— Дзиґарок в кишени зі щирого злота, а ланцюх як гамулець...

— Ба, навіть зуби не такі як у других людей, а золоті... Як отворит губу, то блисне ними, аж цуд...

— Долярів в нього як образків в книжці... За кождим листком еден, два, а навіть по петь і десіть вкупі...

— Алеж то пан, пан! Та з ним би ані наш дідич не зрівнався...

— А де сі не оберне, куди сі не поступит, сипле грішми як половою...

— О, не завстидає свого вонору ніґде...

А люде як його люблять, як липнуть до него, гей репій до кожуха... Вродиться кому дитина — хто за кума? Гамерикан! Адже він і крижмо велике, метрів зо три „файного" полотна купить, і горівки літру поставить, самої чистої „бонґо" не соснівки, ні — борони Боже!... Та ще й кумі на „перепій" положить дорогий і любий образець...

А весіле.... Та хочби воно було і на другім кінці села, то без Гамерикана не обійдеться. Ледви вступить на подвіре, а музика вже виходить напротив него, грає марша, і хиба за дарно, ци за вонір? За доляр!

Парубки і дівки гуляють, аж піприють, а хто кидає в бас? Гамерикан! А виведуть молоду на „повивач" гуляти, то дехто їй десять, дехто двайцять ґрошів, а Гамерикан? І не питайте! Найменче доляр!

Заспівають знов по обіді або по вечері:

Я кухаронька була,
Фартушинум спалила....

то дехто кине на тарілку пять, дехто десять ґрошів, а Гамерикан своїм зеленкуватим папірцем то всьо накриє...

Ну й панок то собі, панок, дай му Боже здоровлечко! Варта собі з ним в кумпанію зайти.

А як він в пана потрафить забавитися!

От наприклад раз зібрав він усю свою фамілію і повіз до Львова до фотоґрафії. І не гадайте собі, щоби оттак в простім убраню, та де, де! Одіне купив кождому панське як належитьсі — від ніг до голови... Геть і старому батькови комірець твердий і кравату під шию.... А стара мама не хотіла вбрати панської сукні і скидати у голови очіпка, то так гнівавсі що ну...

— Я собі — каже Гамерикан — вашу фотоґрафію хочу взяти до Гамерики на памятку. А ци ви мислите, що я таких страхопудів там повезу? Комуж я її там покажу, ци своїй жінці Гамериканці, ци колеґам? Та вони би настрашилисі вас!

І мусів старий кравату під шию завязувати, а стара очіпок скидати і єдвабний шаль на голову брати.... А якже, мусіли...

А до міста як піде нераз... Кого здибле на шинк кличе, горівкою та ще й закуской частує...

— Пийте і куріть — каже — абисьте знали, що я за еден! Я в Гамериці межи панами — пан, а ту межи вами няй буду за пан брат!

То цуд не Гамерикан!

Раз здибає в місті Якима Тарана з жінкою.

— А, Касуню! А то твій чоловік?! Ходіть же но ви обоє на шинк, няй вас почестую!

Впровадив їх аж до третої комнати, як панів яких... Жид поставив добру горівку на столі і панську закуску, — перед кождого тарелик як панови... Попивають килішок за килішком, а Гамерикан каже:

— Ви, Якимцю, свою Касю шануйте, бо я того хочу і то вам наказую! Я колись ходив до неї і був бим сі з нею оженив, — няй ми Бог буде свідком!... Але вийшла за вас, то пропало! За моєю головою булаби пані як грабянка, а за вашою бідує... І ви гнівайтесі або ні, то я вашій жінці, а своїй давній коханці таки куплю спідницю... Ну, рихт вам, ци не рихт?

— Та чому би мені не було рихт — каже Яким. — Купите ви, то я не потребую купувати. Я ще зовсім!

І купив Гамерикан Катерині Тарановій на ціле вбранє дорогої матерії, метер по доляру та ще й хустину...

А Яким зразу ніц не казав, але як приїхав до дому, то свою Каську вибив, вибив, а дарунок від Гамерикана порубав на колодці сокирою і розкинув по подвірю на людське посміховиско.

— Ти сяка, ти така! — каже — якбис сі з ним не знала, то би тобі не купував!

І по нинішний день бабі очи на патички вибирає за Гамерикана, а вона Богу духа винна...

О, Гамерикан мав гроші! Ані їх рахувати не привик! О, там була сума!

Раз зібралося коло него кілька свідоміших чоловіків і питають:

— Скажіть нам, що то за край такий та Гамерика, що там за люде, за порядки, за уред, коли там таке добро? Ци там ті дуляри з дерева гей листе падуть, ци їх на смітю збирають? Таж і ми працюємо, трохи носом землі не поремо, а що маємо? Трохи з голоду не здохнемо, і ледви грішне тіло є чим прикрити...

А Гамерикан, що всяку політику відразу гей оріх розгризає, тільки головою махнув'

— А бо ви собі гадаєте, що Америка то така велика річ! Геть і ту у вас може бути Америка, і ви можете мати доляри, але треба розуміти світ. Там у нас в Америці то всьо вчене, всьо просвічене... Там школи, читальні, театри... Там кождий, чи хлоп чи пан, купу ґазетів щодня читає, а книжок?! Я сам перечитав кілька оберемків... А ту у вас що? Тьма як ніч! Хиба ви знаєте як люде у світі живуть, як вони своїх прав здо-

лосно резолюції, якими зібрані висловили повне довіря Українському Парляментарному Клюбові за його працю і боротьбу, візвали радикальний клюб до злуки в один клюб з послами УНДО, протестували проти польського шкільного кресового закона, а також висловили додатковою резолюцією внесеною радикалом Олексою Мокрієм, по бажання, щоби в Тулукові відбулося в найблищому часі дискусійне віче, на яке окрім послів партії УНДО були би запрошені також посли радикальної партії.

ТУРЧАНЩИНА.

Дня 31. травня ц. р. відбув посол *Великанович* з нагоди соборчика турчансько деканату нараду зі священиками. На нараді обговорено актуальні орґан. справи повіту, справу відношення парохів до селян, справу православя, а також цілий ряд справ з господарки старости і поліції.

Того самого дня відбулося також засідання Повітового Народнього Комітету в *Турці*, де посол Великанович представив наше політичне положення і здав звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації.

З політичної організації.

Повітовий Народній Зїзд в Камінці Струмиловій.

Дня 26. травня ц. р. відбувся Повітовий Народній Зїзд делеґатів камінецького судового повіту в Камінці Струмиловій. На зїзд прибули сенатори **Горбачевський, Бараник і Кузьмин,** та посли **Вислоцький, Кузик і о. д-р Пелліх.** Сенатор д-р Горбачевський пояснив ціль зїзду. Сенатор Бараник обговорив значіння правно-державної заяви, зложеної в соймі головою Українського Клюбу, др-ом Д. Левицьким. Сенатор Кузьмин говорив про відносини польського уряду до селянства. Посол Кузик зложив звіт з діяльности Українського Парляментарного Клюбу, а посол Вислоцький обговорив міжпартійні відносини в краю. В кінці о. д-р Пелліх виголосив орґанізаційний реферат. Після дискусії ухвалено резолюції, висловлюючи повне довіря Українському Парляментарному Клюбови і протестуючи проти польонізаційного походу на нашу школу, проти кольонізації і тп. Вибрано Ширший Повітовий Комітет, до якого увійшли заступники усіх сіл камінецького судового повіту.

Повітовий Народній Зїзд в Радехові.

В неділю, 27. травня ц. р. відбувся Народній Зїзд в Радехові, при участи представників з обох судових повітів Радехова і Лопатина. На зїзд прибули сенатори д-р Горбачевський і Бараник та посли Вислоцький, Кузик і о. д-р Пелліх. Наради отворив голова Пов. Нар. Комітету д-р Селезінка, після чого сен. Горбачевський пояснив теперішне політичне положення. Сенатор Бараник говорив про соймову правно-державну декларацію. Пос. Вислоцький обговорив господарські справи. Посол Кузик здав звіт з діяльности Українського Клюбу, а вкінці о. д-р Пелліх вказав на потребу сильніщої політичної орґанізації повіту. Опісля секретар Пов. Комітету М. Панасюк здав звіт з діяльности комітету, після чого вибрано ширший Народній Комітет, до якого увійшли заступники з усіх сіл повіту. Ухвалено відповідні резолюції.

Народній Зїзд в Яблонові.

Дня 10. червня ц. р. відбувся в Яблонові, пов. Печеніжин, Народній Зїзд при участи делеґатів майже всіх громад яблонівського судового округа. Зїзд відкрив п. Юра Чукур з Ковалівки, член Центрального Комітету УНДО і представив сенатора М. **Галущинського,** котрого зібрані повитали оплесками. В своїй промові сен. Галущинський дав звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації і візвав присутних до орґанізації. Після дискусії вибрано орґанізаційний комітет, зложений з найсвідоміших одиниць з поодиноких сіл. На закінчення відспівано національний гимн.

Проти шкідного руху.

АКЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕПИСКОПІВ.

Митрополит Шептицький виїхав дня 26. червня в супроводі свого брата, о. Климента до Ченстохови на зїзд католицьких епископів. З Ченстохови удався митрополит кріаь Відень до Риму, де відбуваються наради в справі зростаючого православя в Галичині.

Одночасно перемиський епископ о. Коциловський скликав у Турці зїзд парохів, **на який прибуло 30 священиків.** Крім того епископ має сам обїхати парохії в Турчанщині, загрожені православієм. Між іншим возьме участь в місії в селі Бітлі, що перейшло недавно на православіє, а звідси переїде до Явора і Ужока.

Серед вічних ледів.

Безуспішні глядання за недобитками підбігунової виправи.

В справі нещасливої підбігунової виправи не зайшла ніяка зміна. Сам комендант виправи, ґен. Нобіле вправді уратований, однак потрібує ще ратунку 18 людей. Проба одного шведського літака дістатись знову до партії, яку лишив ґен. Нобіле, не вдалась. Літак при осіданю на ледові гори розбився, а летун, якому нічого не сталось, лишився при недобитках. Є їх тепер 6 осіб.

Пропала без вісти друга партія з 3 осіб, що відлучилась була від ґен. Нобіле і пішла на власну руку шукати твердої землі. Взяли зі собою харчів на кілька тижнів, але не мала шатра ні зброї.

Про сімох людей, що полетіли з бальоном „Італія", ґен. Нобіле оповідає сумні вісти. Ледви бальон відлетів яких 10 кільометрів, появилася велика хмара диму і вогню. Правдоподібно вибухла на бальоні бензина і нещасні люди згоріли. Також при упадку лодки, яка відорвалась разом з ґен. Нобіле від бальону, убився один чоловік, якого поховали серед леду.

Четвертий гурт пропавших творять французький летун Ґільбо і норвежський дослідник природи Амундзен, що 19. червня полетіли на ратунок ґен. Нобіля і самі пропали. Виділи їх рибаки недалеко Медвежих островів, але інші літаки тут їх не відшукали. Є здогад, що літак з Амундзеном упав до моря й оба летуни втопились.

Справа мається тепер так, що в сторонах на північ від Шпіцберґів кружляють тепер 3 літаків 19 кораблів ріжних держав шукають за недобитками підбігунової виправи, але покищо без успіху. Найблищий корабель до партії, з якої уратовано ґен. Нобіле, дістанеться до неї аж за тиждень.

Поліційні методи.

ЯК В РУМУНІЇ ВИМУШУЮТЬ ЗІЗНАННЯ?

Черновецькі ґазети доносять про нові звірства румунської тайної поліції. В Кишиневі змушували кількох селян признатися до шпигунства в той спосіб, що вливали їм силою розпущену сіль до жолудка. одному арештантови, посудженому за комунізм, давали їсти тільки солоні селедці, а недопускали до нього води. Арештований терпів таку страшну спрагу, що товк шибу і прикладав кусники шкла до язика, щоб тільки його трохи охолодити. Іншого знов арештанта силували доти пити воду, доки не признався до закидуваної йому вини.

Один чоловік, що мав якусь справу в поліційнім уряді одного бесарабського міста, почув страшні зойки і крики, які добувались з канцелярії слідчого уряду. Потім довідався, що пересхухуваного вязня вбрали в мішок, в якім находилося кілька котів. Тих котів били, а перестрашені звірята пробували увільнитись, драпаючи і кусаючи вязня.

Що чувати у світі?

Мала запорука. На запит одного посла в анґлійській палаті громад (парляменті) відповів міністер Чемберлен, що Анґлія не може дати для польських західних границь ніяких запорук поза тими, які містяться в постановах Союза Народів і льокарненськім договорі. Така відповідь не дуже вдоволила Польщу.

В Німеччині утворено нарешті новий уряд на місце того, який уступив після нових виборів. Уряд складається не з представників партій, але з визначних політиків і фахівців. Премієром став соціяліст Міллер-Франкен. В найблищому часі буде скликаний німецький парлямент і голова нового уряду виголосить промову, в якій подасть програму державної політики. Це той сам чоловік, що став головою німецького уряду після втечі цісаря Вільгельма і підписав версальський договір.

Польсько-литовські переговори, що велися в останнім часі в Ковні в справі взаїмної безпеки, знову не довели до порозуміння. Литва не зрікається своїх претенсій до Виленщини, а польські делеґати й говорити про них не хочуть. Обі сторони розійшлися, з тим, що польські делеґати мають порадитися свого уряду, яке становище заняти до литовських домагань.

Зачувати, що Литва домагається від Польщі 10 міліонів долярів відшкодування за втрату Виленщини.

В Мексику прийшло між військом і повстанцями до крівавих боїв, в яких 28 повстанців згинуло а 5 взяті до неволі. На приказ уряду їх розстріляно.

Дня 1. липня вибрано президентом Мексика ґенерала Обреґона, який заповів, що буде продовжувати дотеперішну політику президента Калеса, значить, буде поборювати католицизм.

Японію навістила страшна повінь, що заляла 20 тисяч квадр. кільометрів. Вода знищила 1.500 домів, причім 100 осіб утонуло.

Новинки.

— **Щоби урядники не нарікали,** що їм зле в Польщі, польський уряд рішив виплатити всім державним службовцям додаток до пенсії у висоті 15 проц. місячних поборів. Додаток виплатять 15. липня, 1. серпня і 1. вересня. Тільки хліборобам ніхто нічого не додасть, хоч половина хліборобського населення голодує, а до того жнива заповідаються погано.

— **Примірні учителі.** Селяне села Сокольники пов. Підгайці зробили донесення до суду і шкільної кураторії на своїх учителів Вавра і Брониславу Павловичів за те, що посилали дітей скидати вінець з хреста і зішкробувати синьо-жовту фарбу, а крім того учитель Вавро Павлович сам пробував скинути вінок з хреста, при чому зломав руку розпятого Ісуса.

— **Чемний урядник.** До старости Ольшевського, як презеса повітового виділу в Підгайцях, внесли громадяне села Вербів, Василь Левчук, Михайло Іванців і Теодор Курилишин зажалення на люстратора повітового виділу, Сокольніцкого за те, що коли вони дня 21. червня ц. р. вились враз зі своїм начальником громади в канцелярії повітового виділу, щоби представити просьбу громади в справі мостів, то п. Сокольніцкий не вислухавши їх витрутив п. Івана Іванцьова за плече з канцелярії. Інші члени делеґації, видячи таке „чемне" поведення урядника, самі покинули канцелярію, боячись подібної екзекуції. Надіємось, що старосте потягне до відповідальности урядника, який ставши „паном", правдоподібно забув, як треба поводитись зі сторонами селянами, тим більше, коли живе з податків, які те селяне складають.

— **Політичний бандитизм.** В Хатках пов. Підгайці напали Вавро, Щепан, Йосиф і Бернат Павловичі на Пилипа Бойківського і тяжко його побили. В часі бійки кричали: „Він будує тут Україну, треба дати йому козака!"

— **Під наказними комісарями.** В Шумлянах пов. Підгайці згоріло 16 господарств. При гашенню вогню виявилось, що ні Шумляни ні сусідне село Славятин не мають сикавки. Цікаве, що повітовий виділ клопочеться про „пшисобєнє войскове" по селах, про світло для поліційних постерунків, ліґу воздушної оборони для держави і т. п., а не подбав про це, щоби замісць на повисші цілі принукати громадські уряди до закуплення сикавки в кождім селі.

— **Великі зловживання при війську** викрито в области перемиського корпусу. В Ланьцуті, Переворську і Лежайську військові лікарі звільнювали масово рекрутів від військової служби, беручи від них грубі хабарі. В самім Переворську підчас одного асетирунку звільнили 68 хлопців на 70. В справу вмішані посередники, з яких багато арештовано. Замкнули також кількох військових лікарів і офіцирів. У згаданих містах переведуть ще раз бранку перед новою комісією.

— **Змарноване добро.** На стацію Боґумін на польсько-чеській границі прибув недавно із Польщі транспорт свиний, зложений із 40 ваґонів. Показалось, що 67 свиний не надавалось до дальшого транспорту і треба було їх добити, а 140 свиний здохло підчас транспорту і мусіли їх спалити. Вина спадає на польську залізничу владу, яка не доставила потрібного числа ваґонів, так що мусіли вмістити за багато свиний в однім ваґоні, а ті, не могучи свобідно рухатись згинули з надмірної духоти.

—**Ще один віщун.** Анґлійський астроном Борґ, що зовсім вірно передсказав погоду на червень ц. р., віщує, що від липня зачнеться погідне літо, переплітане бурями і невеликими дощами. Так буде аж до кінця вересня. Сонце буде найсильніше припікати від 10. до 20. липня. Спека буде докучати також в першій половині серпня. Взагалі літо заповідається гаряче, осінь довга і сонічна, а зима легка. В 1828 р. перші осінні приморозки появилися аж в другій половині листопада, а до Різдва не падав сніг. Так має бути і в 1928 р.

— **За десяту заповідь.** Гуцул Петро Ілістюк коло Косова застрілив свою жінку Парашку і гуцула Юру Скрибяка Причиною вбивства було те, що жінка його зрадила.

— **Залізниця з перешкодами.** Відкриття руху на залізничій лінії Львів-Стоянів-Луцьк відложено до серпня ц. р. тому, що в однім місци осунувся насип і машина з ваґонами впала в багно. Коло направи лінії працює поверх тисяч робітників.

— **Ученик стріляє до учительки.** В торговельній школі в Лодзі 17-літній ученик Зенон Містшак стрілив з револьвера до 56-літної учительки Качинської, але хибив. Пробував стріляти дальше, однак револьвер затявся. Містшака арештовано. Причиною замаху було лихе свідоцтво.

— **Влом до „Маслосоюза".** Шайка вломників, що бушує від кількох літ безкарно у Львові і розбиває головно українські каси, спробувала щастя минулого тижня в централи „Маслосоюза". Розбили одну касу, але знайшли в ній тільки папери. Потім почали розбивати другу касу, де були гроші, але хтось їх сполошив і вломники утікли без добичі.

— **Робітники, яким рот замикають на колодку.** В гірській місцевости Моґок у східних Індіях є славні на цілий світ копальні рубінів (червоних дорогоцінних камінів), власність одного анґлійського товариства. Працють у цих копальнях місцеві робітники, що перебирають камінї руками. Контролю над ними виконують анґлійські майстри, котрі все таки не можуть припильнувати того, щоби котрийсь робітник не присвоїв собі дорогоцінного камінчика. Звичайно поликає його. В таких випадках контрольори послугуються рициновим олієм, який кажуть пити робітникам. Але то досить неприємна справа і для робітника і для контрольора. Тому в останніх часах взялися на інший спосіб. Всі робітники дістають маски з густої дротяної сітки, які замикаються під бородою на колодку. Тепер ніхто не може присвоїти собі безправно дорогоцінних червоних камінців.

— **Нещаслива пригода.** На вул. Личаківській у Львові авто зачепило об лихтарню, яка перевернулася і зломила ногу переходячому професорови Ф. Колессі, відомому українському композиторови. Ратункова поготівля відвезла його до шпиталю.

— **Життя за вільху.** Василь Євтух в Камінці малій мав від довшого часу спір зі своїм стрийом Гриньком за межу. В квітни ц. р. Гринько Євтух ставив пліт на спільній межі і викопав вільху, яка там росла. Підчас сварки Василь вдарив свого стрия мотикою по голові так, що він небавком помер. За те станув убийник минулого тижня перед трибуналом присяжних суддів у Львові і дістав 6 місяців вязниці. Боронився тим, що стрий також напав на него з мотикою.

— **Огні.** В селі Чарториї пов. Бібрка згоріло три господарства. Огонь викликали діти, бавлячись сірниками.

— **Вбийник з пересердя.** В Дикові старім пов. Любачів ходив по селі 75-літний ганделес Аврамко Купфершмідт. Коли прийшов на подвіря Миколи Миця, зять господаря, Юрко Задорожний, крикнув на него, щоби перестав кричати і забрався з подвіря. Аврамко був приглухуватий і не чув, а тоді розсерджений Задорожний вдарив його мотикою так по голові, що жид упав трупом на місци. Вбийника арештовано.

— **Школярський самосуд.** В одній гімназії у Варшаві зайшов випадок, що свідчить дуже сумно про виховання в польських школах. Коли роздано свідоцтва зрілости, один з учеників підійшов до професора К. і так промовив: „Пане професор! За вашу працю над нашим вихованням прийміть оттаку подяку"... Тут ученик вдарив професора в лице і заки професор спамятався, всі ученики вийшли з кляси і пішли до дому. Такий са-

---

бувають? Залізлисьте як той хробак в хрін і сидите в нім. А як з того хріну вилізти, го не знаєте. Бо не орґанізуєтеся в силу і не читаєте ні книжок ні ґазет. Наш хлоп темний як пітьма. А доки темний, то і бідний буде.... Ані світий Боже не поможе...

— Так, так, правда!... Бігме света правда! — притакнули люде — Темні ми темні, але як з тої тьми вилізти? Як би нам так хто хоть дорогу трошки показав до того світла... Ми би пішли, бігме би пішли...

— А читальня ваша де?!

— Нема! І не скоро буде... Привезлисьмо ще тамтого року кілька дубів і сосен, та й лежить то всьо на болоню і гниє... За щож поставити, з чим братися до будинку, коли народ такий бідний! А читальні треба як вмирати, бігме треба!

Гамерикан мовчки головою притакнув.

За якийсь час свідомійші господарі врадили, що треба конче зачинати з будовою читальні „Просвіти".

— Підемо до Гамерикана, заким він тут — кажуть. — Він нам поможе, напевно поможе... О, він вонорний хлоп, не завстидаєся! Сипне як бобу тих долярів!

— А як думаєте, скільки дасть? — питає один другого.

— Ци я знаю? — Таже як чужій бабі на спідницю сипнув десять дулярів, то на читальню дасть найменче пятьдесять! Що то в него значить?!

І пішли...

Оден з них вивчився на память гарної промови і явившися у Гамерикана, став як з книжки читати:

„Шановний добродію! Ми прийшли просити у вас допомоги на будову читальні, яка нас виведе з тьми і неволі на дорогу кращого життя. Просимо, не відмовте нам ласкавої помочі до великого діла, а виріжемо ваше цінне імя на мармуровій таблиці і замуруємо в стіну читальні. І будуть наші діти, внуки і правнуки славити вас як добродія і патріота".

Гамерикан пошкробався в потилицю, як кождий українець в такім випадку, витягув свою шкіряну калитку, перебирав в ній довший час, ще довше надумувався і врешті сказав:

— Ось нате вам пять долярів! То на ваші гроші 45 злотих... На то я мушу в Америці два дни робити, і то тяжко, в поті чола робити... Якби вам так кождий кав пять долярів, то би читальня в секунді станула як мур...

Читальняні делеґати подивилися один по другім, а промовець, приготований до ще більшої і довшої подяки, ледви вимовив:

— Та дякуємо... дякуємо!.. І за те дякуємо... Дай Боже здоровлечка!

— Дай Боже!.. А не забудьте моє імя на таблици написати! Я дав пять долярів... То гарний гріш.

— А тьфу! — плюнув промовець на подвірю. — Та бабі на спідницю більше як на читальню?!

— А тьфу!.. А тьфу! — плюув другий і третій. — А бодай його світ спалив, такого Гамерикана!

Г. М—ньо.

мосуд учеників над професорами буває в польських школах щораз частійший.

— **Батько підпалив сина.** В Лісках пов. Сокаль польський осадник Куба Скочиляс, посварився зі своїм сином Антоном, підпалив у ночі його дім, а сам утік. Ціле господарство осадника Антона згоріло до тла.

— **Грім у церкві.** В селі Паркано (у Фінляндії) ударив грім у церкву в часі богослуження. Перелякані люде кинулись до дверий і почали себе ногами тратувати. Коло 60 осіб потовклось, з того 10 тяжко. Грім зірвав дах з церкви так нагло, що бальки і вязання впали на людей. Одночасно зачали горіти двері. Зливний дощ згасив огонь.

— **Касують Києво-печерську Лавру.** Рада народніх комісарів української радянської републики рішила зовсім скасувати монастир Києво-печерську Лавру а всі будинки передати комсомолови (комун союзови молоді).

— **Везувій грозить.** Вулькан Везувій (в Італії) оживився в останнім часі. З кратеру бухає стовп огню аж під хмари а з вершка гори спливає лява. Занепокоєне населення втікає, надіючись страшних вибухів.

З причини, що чергове число „ЖИТТЯ Й ЗНАННЯ“ вийде в подвійному обємі, себто за місяць липень і серпень, одержать його П. Т. Передплатники щойно коло 7-го липня.

ЦІНИ У ЛЬВОВІ.
дня 3. липня 1928.

Збіже. Пшениця 53, жито 46, ячмінь 47, кукуруза 42, гречка 46, конюшина 270.

Гроші. Доляр амер. 8.90, дол. канад. 8.82, чеська корона 0.26, австр. шілінґ 1.25, лей 0.05, франц. франк 0.35, фунт штерл. 43.70, червонець 25.50.

Худоба. Корови (кільо живої ваги) 1.60—1.75, ялівки 1.70—2, телята 1.25—1.45, свині 1.60—1.70.

Набіл. Масло десерове 5.40—5.60, сир 1.20, літра молока 40 с., сметана 2.20, яйце 11—12.

Овочі. Черешні (кільо) 1.40, черниці (літра) 70, суниці (літра) 1.50, полуниці (кґ.) 2—3 зол., огірки 40—80 (за велику штуку), нова бульба (кґ.) 30 с.

Заява.

При голосуванню на пленумі сенату над резолюцією сенатора Копціньского, що домагалася скасовання обіжника міністерства віроісповідань і освіти з 9. грудня 1926 про релігійне виховання молоді, в дні 22. червня ц. р. я і двох інших членів сенатського українського клюбу віддали голоси за згаданою резолюцією, коли інші члени цього клюбу будьто голосували проти, будьто здержалися від голосовання.

Тому, що цей спосіб голосовання в кругах нашого громадянства підлягає відємному коментованню, а польська преса старається той інцідент на свій лад поновно використати для свіжого викликання непорозумінь в Українськім Національно-Демократичнім Обєднанні, уважаю моїм обовязком для виясненння справи ствердити, що слідує:

Деякі резолюції, що мали прийти в критичнім часі під голосовання, були предложені сенаторам доперва на кілька хвилин перед актом голосовання, так що не можна було не тільки приготовити відповідного вирішення дорогою дискусії, але і просто порозумітися щодо способу голосовання. До того слід додати, що нотарійно лиха акустика салі у сполуці з невиразною енунціяцією президією сенату предмету голосовання спричинило це, що так я як і два другі члени українського сенатського клюбу голосували під впливом похибки, віддаючи неправильно голоси за резолюцією, що одначе не заважило на висліді голосовання.

Самозрозуміле, що український сенатський клюб згідно зі становищем Української Парляментарної Репрезентації та програми Українського Національно-Демократичного Обєднання стояв і стоятиме заєдно в обороні прав нашої віри і церкви.

Д-р Антін Горбачевський
голова Сен. Укр. Клюбу

У Львові, дня 29. червня 1928.

ДО ІНВАЛІДІВ СВІТОВОЇ ВІЙНИ!

Інваліди бувшої австрійської та російської (царської) армії, які не побирають державної ренти, а які досі не зареєструвалися в нашому товаристві, нехай зроблять це негайно, бо в найближчому часі закінчуємо реєстрацію, щоби всі матеріяли передати Українській Парляментарній Репрезентації. Хто спізниться, буде сам собі винен.

Зголошуватися треба листовно. Посилайте листи звичайні, а не поручені (заказні); адресуйте по українськи (тільки назва Львова має бути польська поруч української). Військових і інвалідських документів нам не посилайте.

В зголошенню треба подати докладно й виразно: 1) імя і прізвище, 2) рік уродження, 3) імя батька, 4) місце замешкання (почта, повіт), 5) коли став інвалідом, 6) рід каліцтва, 7) який відсоток утрати працездатности мав перед революцією, 8) чи побирав австрійську (російську) ренту, 9) чи зареєстрований в П. К. У., 10) коли не зареєстрований, то з якої причини, 11) чому не одержує ренти.

Відповідати кожному інвалідови зокрема не можемо. Коли появиться розпорядження про реєстрацію інвалідів, то оголосимо в усіх українських часописах.

УКРАЇНСЬКЕ КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ.
у Львові, вул. Руська ч. 3, II. пов.

На стрілецькі могили.

ЗАКІНЧЕННЯ ЗБІРКИ ЖЕРТВ НА СТРІЛЕЦЬКІ МОГИЛИ ТА ІНВАЛІДІВ УКР. ГАЛ. АРМІЇ.

З днем 30. червня закінчилася збірка жертв на упорядковання стрілецьких могил і інвалідів Укр. Гал. Армії на терені тернопільського воєвідства, а з днем 24. червня на терені львівського і станиславівського воєвідства.

сіх ВП. Громадян, яким передано збіркові лісти, просимо негайно звернути лісти разом з зібраною квотою, а також всі порожні лісти на руки повітових комітетів і філій, які ті лісти в данім повіті розіслали. Звертаємо увагу на вимогу тернопільського воєвідства, щоби всі лісти були предложені йому разом зі звітом зі збірки. Та навіть незалежно від такої вимоги всі лісти мусять бути звернені, щоби можна було перевести докладну контролю.

Хв. Філії і повітові Комітети перешлють лісти й звіти зі збірки найдальше до 15. ц. м. на адресу УКТОНІ, Львів, вул. Руська 3. II. пов.

Товариство Охорони Военних Могил у Львові.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА ЛЬВОВА І ЦІЛОГО В КРАЮ!

Велике національне діло розпочато на окраїні Львова, на БОГДАНІВЦІ, а саме будівлю НАРОДНОГО ДОМУ імени Гетьмана України БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Та сил невеликої української громади на Богданівці не вистарчає на доведення до кінця зачатої величавої будови! Тільки поміч всіх свідомих громадян, хоч і дрібними жертвами зможе вирішити питання.

В зачатому будинку мають міститися і Рідна Школа, Захоронка, Просвіта і дві кооперативи. Це має бути українська твердиня на окраїнах Львова!

Тому Виділ Читальні „Просвіти“ у Львові—Богданівці разом із секцією будови видав цеголки на будову дому в ціні по 20 сот. одна і звертається тим шляхом до всього українського громадянства а саме всіх Сестер Читалень, всіх Кооператив, всієї світської та духовної інтеліґенції, міщанства і робітництва, урядників та учителів українців, як тут так і за морем з гарячим заквом:

Присвятіть трохи Вашого часу розпродажі цеголок, коли вони будуть Вам переслані і станьте тим способом *співбудівничим живого памятника Богданові!*

Живий нарід, живе, думає і творить все щось нового. Хто вже нічого не в силі творити, мусить гинути.

В надії, що ми ще маємо в собі силу до життя, підписаний Виділ Читальні „Просвіти“ у Львові-Богданівці звертається в ближчому часі до визначніших наших осіб і установ з проханням занятися розпродажю згаданих цеголок.

Всі по нитці — вийде одна вишивана сорочка і то у самому Львові!

Людям доброї волі з гори щира подяка!

Виділ Читальні „Просвіта“ у Львові-Богданівці.

Дописи.

КРИВКА ПОВ. ЛІСЬКО. *(Ідемо вперед).* Село Кривка уходить в лютовиськім судовім окрузі за одно з найбідніших сіл, але під оглядом національної свідомости гідне наслідування, що показалося при виборах до сойму, коли Кривчани помимо ворожої аґітації ріжних дурисвітів однодушно голосували на листу ч. 18. Та вже в часі виборчої акції відчули Кривчани брак читальні, де могли би зійтися та довідатися з ґазет про події в краю і тому тепер взялися до заснований у себе читальні „Просвіти“. Дня 10. червня ц. р. відбулися перші загальні збори. Реферат про значіння просвіти для нашого народа і про повстання товариства „Просвіта“ виголосив д-р В. Паславський, кандидат адвокатури з Лютовиськ, по чім вибрано перший виділ читальні, до якого війшли між іншими Мих. Дзюндзя як голова, Мих. Кордис касієр і Вас. Дзюндзя писар. Ухвалено передплачувати між іншим чисопис „Свободу“. — *Громадянин.*

ДУДИНЦІ ПОВ. СЯНІК. *(Село відроджується).* В неділю, 17. червня ц. р. відбулися у нас читальняні збори під проводом місцевого пароха о. Савчука. Просвітно-орґанізаційний реферат виголосив п. В. Подубинський, що прибув як делеґат від філії „Просвіти“ в Сяноці. Вибрано новий виділ з молодих людей, що поведе працю в читальні як слід, та ухвалено запренумерувати „Свободу“ й „Укр. Голос“. Піднесено думку заснувати в селі тов. „Сокіл“. Після зборів хор із сусідного села Пельні відспівав дві стрілецькі пісні.

ПОБУК ПОВ. СКОЛЄ. *(Культурно-освітний рух).* Заходом читальні „Просвіти“ і жіночого кружка відбувся у нас концерт в честь Т. Шевченка. На програму зложились деклямації та співи. На закінчення діточий аматорський гурток відограв маленьку виставу „Козацькі діти“, образок із татарських часів. Концерт і вистава пройшли зовсім удачно а дохід призначено на будову нового читальняного дому.

ЗАГУТИНЬ ПОВ. СЯНІК. *(Луг).* Дня 16. червня ц. р. відбулись у нас загальні збори руханково-пожарничого товариства Луг, щоб відновити традицію давної січової орґанізації, яка процвитала тут перед війною. На збори прибув п. Р. Подубинський, начальник громади з Дубрівки руської і щирими словами загрів зібраних до дальшої орґанізації. Збори ухвалили запренумерувати „Свободу“. „Вісти з Лугу“ й „Укр. Голос“.

Оголошення.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. —За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів. Ринок ч 10.